

JUHLAJULKAISU

KAARLO JUHO
STÅHLBERG

1865 · 28/1 · 1945

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

**TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY
VAMMALA 1945**

ISBN 978-951-855-881-4 (PDF)

Perustaja- ja Kunniajäsenelleen, Presidentti

Kaarlo Juho Ståhlbergille

hänen täyttäessään kahdeksankymmentä vuotta

Kunnioittavasti

Suomalainen Lakimiesyhdistys

28 päivänä tammikuuta 1945

Bror Clas Carlson

Sotilaallisen kurinpitorangaistuksen huomioonottaminen asiaa oikeudessa ratkaistaessa

23 päivänä huhtikuuta 1920 annetun sotaväen järjestyssäännön (SJS) 10 §:n mukaan järjestyserangaistuksen¹ määrääminen lainvastaisesta teosta ei ole esteenä syytteen nostamiselle tuomioistuimessa samasta teosta, jos rikoksen laatu sitä vaatii. Sotaväen rikoslain 34 §:n 2 mom:ssa taas säädetään, että jos jotakuta, ennenkuin häntä tuomioistuimessa syytetään rikoksesta, on siitä rangaistu kurinpitoimin, se on huomioonotettava lieventävänä asianhaarana.

Kärsityn kurinpitorangaistuksen ottaminen huomioon tuomioistuimessa tapahtuu siten, että rangaistusta syytteenalaisesta teosta määrättäessä otetaan huomioon se paha, minkä syytetty jo on rikoksensa takia kärsinyt, ja että tätä pahaa vastaava osa kohtuuden mukaan vähennetään siitä rangaistuksesta, minkä rikoksen havaitaan ansaitsevan, niin että rikoksesta tuomittu rangaistus ja kurinpitorangaistus yhteensä vastaavat sitä rangaistusta, mikä tuomioistuimen harkinnan mukaan rikoksesta on tuleva. Tuomioistuimen ei kuitenkaan tule päätöksessään lausua, mikä rangaistus rikoksesta on katsottu kohtuulliseksi ja minkä verran siitä on kurinpitorangaistuksen kärsimisen takia vähennetty, vaan tuomioistuimen harkinnan mukainen

¹ Sotilaallista kurinpitotoimin määrättyä rangaistusta SJS sanoo järjestyserangaistukseksi. Seuraavassa käytetään siitä enimmäkseen sanaa kurinpitorangaistus, välistä myöskin SJS:n käyttämää sanaa.

lopullinen rangaistus on ilman minkään laskuoperaation toimittamista välittömästi sanottava, sillä yleensä ei ole tapana tarkastikaan motivoidussa päätöksessä erikseen lausua, miten mikin lieventävä asianhaara on vaikuttanut rangaistuksen määrään. Sitä vastoin tulee päätöksessä lausua, että kurinpitorangeistus on otettu huomioon lieventävänä asianhaarana, jotta tuomittu ei jäljestäpäin voisi väittää kärsineensä kaksinkertaista rangaistusta samasta teosta.

SRL:n 34 §:n 2 mom:n sanonta, rangaistu kurinpitotoimin, viittaa siihen, että kurinpitorangeistusta, jota ei ole pantu täytäntöön, ei ole otettava huomioon lieventävänä asianhaarana. Samaa sanontaa on myöskin käytetty SRL 31 §:n 6 kohdassa, jossa puhutaan aikaisemmin kärsityn rangaistuksen raskauttavasta vaikutuksesta myöhemmin tehdystä rikoksesta tuomittaessa. Tämän sanonnan ei ole yksimielisesti katsottu ehdottomasti edellyttävän, että rangaistus on pantu täytäntöön.² Niin vakavan tuen kuin mielestäni lain sanamuoto antaakin sille käsitykselle, että SRL edellyttää vain täytäntöönpannun kurinpitorangeistuksen voivan tulla otetuksi huomioon lieventävänä asianhaarana, on sen tähden yhtenäisen laintulkinnan vuoksi tutkittava, onko paitsi lain sanamuotoa muita syitä olemassa, jotka puhuvat tämän ratkaisun puolesta, vai antavatko muut, asialliset syyt aiheutta siihen tulkintaan, että myöskin täytäntöönpanematta oleva kurinpitorangeistus on otettava huomioon lieventävänä asianhaarana ja siis aikanaan pantava täytäntöön. Tähän on sitä suurempi syy, kun päämajan oikeudellinen toimisto on äskettäin julkaistussa yksikön päällikön oikeudenhoito-oppaassa asettunut sille kannalle, että kurinpitorangeistus, mikä on kärsimättä, asian tultua tuomioistuimen ratkaistavaksi on otettava huomioon lieventävänä asianhaarana ja tuomioistuimen ratkaistua asian menevä täytäntöön. (Mainittu julkaisu sivu 27.)

Tämän kysymyksen ratkaisuun vaikuttaa suuresti se, voiko kurinpitovallan omaavan päällikön määräys kurinpitotoimin rankaisemisesta peruutua vai ei. Jos kurinpitorangeistusta ei oteta huo-

² Äänislinnassa 29. ja 30. 8. 1942 pidetyn sotatuomarikokouksen julkaisematta oleva, mutta monistettuna sotatuomareille lähetetty pöytäkirja sivut 2 ja 4.

mioon lieventävänä asianhaarana, vaan rikkomuksesta tuomitaan koko se rangaistus, mikä siitä havaitaan olevan tuomittava, olisi ilmeinen vääryys tuomittua kohtaan, jos hänen tulisi kärsiä sekä oikeuden tuomitsema että kurinpitotoimin määrätty rangaistus. Ellei siis edellytetä voitavan peruuttaa määräystä kurinpitotoimin rankaisemisesta tai määräyksen tuomioistuimen lausuttua mielensä itsestään raukeavan, ei ole muuta mahdollisuutta kuin että tuomioistuimen tulee rangaistuksen suuruutta määritessään ottaa huomioon kurinpitorangeistuksen tuomitulle aiheuttama paha. Jos taas havaitaan mahdolliseksi, että määräys rankaisemisesta kurinpitotoimin on joko peruutettavissa tahi itsestään raukeava, ei ole esteitä SRL 34 §:n 2 mom:n tulkitsemiseen sen sanamuodon mukaan.

On siis tutkittava, missä määrin kurinpitorangeistus on peruutettavissa vai onko se ehkä itsestään raukeava asian tultua tuomioistuimessa ratkaistuksi, sekä samalla lisäksi harkittava, onko ole-massa muita syitä, jotka puhuvat sanamuodonmukaisen tulkinnan puolesta.

Rangaistuksen määrääminen kurinpitotoimin näyttää SJS:n mukaan olevan sellainen hallintotoimi, joka saa muodollisen lainvoiman; se on: määräyksen antanut esimies ei saa rangaistuksen tultua laillisesti määrättyksi määräystä peruuttaa. Sotilaallinen kurinpito- eli järjestyserangaistus voidaan määrätä joko suullisesti tahi kirjallisesti. Kirjallinen määräys on pakollinen, jos alipäällystöön tai miehistöön kuuluvalla määrätään rangaistus, joka on ankarampi kuin se, mikä pataljoonan tai patteriston komentajalla on valta määrätä. Silloin nimittäin rangaistus määrätään päiväkäskyllä (SJS 54). Niinikään määrätään järjestyserangaistus upseerille ja virkamiehelle, suullisesti annettavaa muistutusta ja nuhdetta lukuunottamatta, säännön mukaan kirjallisesti, mutta voidaan, jos rangaistus on heti pantava täytäntöön eikä siedä viivästystä, määräys antaa suullisesti, kun vain jäljemmin kirjoitus asiasta laaditaan tai rangaistus otetaan päiväkäskyyn (SJS 53).

Käytännölliseltä kannalta voi tuntua oudolta, jos katsotaan myöskin suullisen määräyksen kurinpitotoimin rankaisemisesta olevan

peruuttamattoman. Suullisesti annettuna määräys ei ole saanut mitään ulkonaista ilmenemismuotoa, ja näyttää luonnolliselta, että mikä on suullisesti ilmaistu, myöskin voidaan, ennenkuin sanat ovat johtaneet tekoihin, suullisesti peruuttaa. Kuitenkin lienee myöskin silloin, kun määräys on annettu suullisesti, pidettävä kiinni SJS:stä, mitä kirjallisiin määräyksiin tulee, selvästi ilmenevästä periaatteesta, että määräys lopullisesti annettuna saa muodollisen lainvoiman. Siten annetun määräyksen peruuttamisvaltaa ei voida puolustaa sillä, että määräyksen antaminen, se kun ei ole vaatinut mitään muodollisuutta, on voinut tapahtua pikaistuksissa ja ilman tarkempaa harkintaa. Onhan rangaistuksen määrääminen niin vakava asia, ettei voida olettaa sen tapahtuvan ilman riittävää valmistelua.

Esimiehen määräyksestä kurinpitotoimin rankaisemisesta ei voida valittaa. Ylemmällä kurinpitovallan omaavalla esimiehellä on valta (SJS 43) määrätä syylliselle ankarampi rangaistus, jolloin alemman esimiehen määräämä rangaistus raukeaa. Jos esimerkiksi vääpeli rangaistukseksi kieltää sotamiestä oleskelemasta ulkopuolella kasarmialueen tai joukon majapaikan neljän vuorokauden aikana, mutta komppanian päällikkö katsoo rikkomuksen ansainneen yksinkertaista arestia 7 vuorokautta ja antaa sitä koskevan määräyksen, niin vääpelin määräämän rangaistuksen täytäntöönpano lakkaa välittömästi, ilman mitään viranomaisten tointa. On sitävastoin nimenomaan säädetty (SJS 44. 2), ettei ylempi esimies saa vähentää tai peruuttaa alemman esimiehen määräämää rangaistusta, ellei viimeksimainittu ole ylittänyt rankaisuvaltaansa tai rangaistus muuten ole lainvastainen.

Kurinpitotoimin annettu määräys ei saa asiallista oikeusvoimaa. Sillä ei todeta oikeusvoimaisesti, että rangaistu on tehnyt sen teon, mistä häntä on rangaistu, eikä myöskään, että teko oli oikeudenvastainen, eikä sitä, mikä rangaistus teosta on lain puitteissa kohtuullinen.

Jos syyte rikkomuksesta, mistä on rangaistu kurinpitotoimin, joukko-osaston komentajan päätöksellä siirretään sotatuomioistuimen käsiteltäväksi, sotatuomioistuin on kaikissa suhteissa riippumaton

kurinpitorangaistuksen määränneen esimiehen harkinnasta. Tuomioistuim voi katsoa sen teon, mistä rangaistus on määrätty, jääneen todistamatta, tai syytetyllä olleen oikeus suorittaa se, ja siis näillä perusteilla hylätä syytteen, tai sitten harkintansa mukaan joko tuomita teosta kurinpitoesimiehen määräämää lievemmän tai ankaramman rangaistuksen.

Sillä ylemmällä esimiehellä, jonka vallassa on asian sotatuomioistuimen käsiteltäväksi määrääminen, on siis, vaikkakaan hän ei voi peruuttaa alemman kurinpitoesimiehen määräämää rangaistusta tai sitä vähentää, tilaisuus, jos hän havaitsee alemman esimiehen erehtyneen määräämään inhimillisesti katsoen kohtuuttoman ankaran kurinpitorangaistuksen, siirtämällä asian sotatuomioistuimen käsiteltäväksi saada kohtuuttomuus korjatuksi. Mutta eikö hänellä ole 44 §:n 2 mom:n nojalla, jonka mukaan kurinpitoesimies saa alentaa alemman kurinpitoesimiehen määräämän kurinpitorangaistuksen, jos se on lainvastainen, valta puuttua asiaan? On tutkittava, milloin rangaistus sanotun lainkohdan mukaan on lainvastainen.

SJS mainitsee lainvastaisuuden erikoistapauksena, että päällikkö on ylittänyt hänellä olevan rankaisuvallan. Kuten tiedetään, on eri asteisilla kurinpitoesimiehillä eri laajuinen kurinpitovoima. Niinpä kersantilla tai alikersantilla, joka hoitaa joukkueenjohtajan tehtäviä, vääpelillä, komppanian upseerilla, komppanian päälliköllä, pataljoonan ja patteriston komentajalla, rykmentin komentajalla, divisioonan tai itsenäisen prikaatin komentajalla sekä sotaväen päälliköllä on kullakin tarkoin määrätty kurinpitorangaistukset käytettävänä, ja niiden rangaistusten ylittäminen, mitkä kullakin on valta määrätä, tekee määräyksen rankaisemisesta lainvastaiseksi. Jos sitä vastoin rangaistus pysyy SJS:n säättämissä rajoissa, mutta ylemmän kurinpitoesimiehen harkinnan mukaan on kohtuuttoman ankara, joko sentähden että ylempi esimies, jolla on sama mielikuva kuin alemmalla esimiehellä itse rangaistavasta teosta, on eri mieltä rangaistuksen tarpeesta, tai siitä syystä, että ylempi esimies arvioi todistusaineiston toisin kuin alempi ja siten saa sen käsityksen, ettei syyllinen ole ansainnut niin ankaraa rangaistusta kuin hän on saanut, on molem-

missa näissä tapauksissa kysymys sen harkinnan erilaisuudesta, mikä on uskottu kurinpitoesimiehelle, eikä alemman kurinpitoesimiehen harkinnan tulosta, sikäli kuin se pysyy SJS:n puitteissa, voida sanoa lainvastaiseksi siitä syystä, että ylempi esimies harkitessaan asiaa päättyy toiseen tulokseen. Ylemmän kurinpitoesimiehen harkinnalle ei ole annettu muuta etusijaa alemman esimiehen harkinnan rinnalla kuin että ylempi esimies voi korottaa rangaistusta. Lainvastaiseksi ei alemman kurinpitoesimiehen harkinnan tulosta voida sanoa silloinkaan, kun ylempi esimies rangaistusta korottaa, ja vielä vähemmän harkinnan tulosta voidaan väittää lainvastaiseksi silloin, kun ylempi esimies haluaisi, muttei saa rangaistusta alentaa.

Sama kuin rangaistuksen suuruutta määrättäessä näyttää asianlaita olevan, kun alempi kurinpitoesimies on harkinnut asianhaarain osoittaneen, ettei rangaistulla ollut oikeutta tehdä niin kuin teki, ja ylempi kurinpitoesimies katsoo hänellä olleen sen oikeuden. Tällaisessakaan harkintakysymyksessä ei ylemmän esimiehen harkinnalla ole etusijaa. Vain jos alemman kurinpitoesimiehen erehdys joko todistus- tai oikeudenmukaisuuskysymyksessä on niin ilmeinen, ettei kohtuudella voida väittää virheellisen tuloksen johtuneen väärään osuneesta harkinnasta, vaan se ilman muuta havaitaan ilmeisesti vääräksi, voinee katsoa ylemmällä kurinpitoesimiehellä SJS:n 44 §:n 2 mom:n mukaan olevan valta muuten lainvastaisena peruuttaa alemman kurinpitoesimiehen määräämä rangaistus. Muussa tapauksessa ei voida sanoa alemman kurinpitoesimiehen, joka on tunnollisesti, vaikkakin arvostelukyvottomästi käyttänyt hänelle uskottua harkintavaltaa ja sitä käyttäessään pysynyt SJS:n säätämässä puitteissa, menetelleen lainvastaisesti.

Kun syyte rikkomuksesta, josta on määrätty kurinpitorangaistus, on joutunut tuomioistuimen käsiteltäväksi ja sotatuomioistuin, joko todistamattomana tai siitä syystä, että syytteen alainen teko ei ollut oikeudenvastainen, on hylännyt syytteen, on ilmeistä, että kurinpito-toimin määrättyä rangaistusta, jota ei vielä ole pantu täytäntöön, ei enää saa panna täytäntöön, vaan että se on joko peruutettava tahi itsestään raukeava. Peruuttamisen tai raukeamisen tueksi ei kui-

tenkaan voida viitata SJS 44 §:n 2 mom:iin, sillä jos kerran alemman päällikön harkintaan lain puitteissa perustuva määräys ei ennen tuomioistuimen päätöstä ollut lainvastainen, ei se ole käynyt lainvastaiseksi tuomioistuimen päätöksen antamisen jälkeenkään. Ainoa perustana määräyksen peruuttamisen välttämättömyyteen on se seikka, että tuomioistuin ratkaistessaan asian ei ole millään tavoin kurinpitomääräysten sitoma ja että määräykset kurinpitotoimin rankaisemisesta ovat tuomioistuinten päätöksiä alempiarvoisia toimia, joiden tulee, jos ne joutuvat ristiriitaan tuomioistuinten päätösten kanssa, väistyä niiden edeltä.

Jos kerran tuomioistuimen hylätessä syytteen määräys kurinpitotoimin rankaisemisesta on peruutettava tai raukeava, on sen loogilisenä seurauksena, että kun tuomioistuin, tuomitessaan rangaistukseen jostakin rikoksesta, josta jo on kurinpitotoimin määrätty vielä täytäntöönpanematta oleva rangaistus, jättää huomioonottamatta kurinpitotoimin määrätyn rangaistuksen, sitä ei sen jälkeen saa panna täytäntöön. Jättämällä ottamatta huomioon kurinpitorangeistuksen tuomioistuin on osoittanut, ettei sitä täytäntöönpanossakaan ole otettava huomioon, vaan että se on käsitettävä olemattomaksi. Tämä ei vielä merkitse sitä, että tuomioistuimen tulee asiaa ratkaistessaan jättää jo määrätty, mutta täytäntöönpanematta oleva kurinpitorangeistus huomioonottamatta.

Tätä kysymystä harkittaessa on otettava huomioon, paitsi SRL 34 §:n 2 mom:n sanamuoto, josta jo on ollut puhetta, myöskin, että rikosoikeudessamme on, erästä vähäpätöistä poikkeusta lukuunottamatta, omaksuttu sääntö, että samasta rikoksesta ei ole tuomittava eri päärangaistuksia.

Tästä säännöstä johtuu, että tuomioistuimen säännöllisesti ei sovi ottaa aikaisemmin määrättyä, kärsimättä olevaa kurinpitorangeistusta huomioon lieventävänä asianhaarana ja jättää sitä vastedes täytäntöön pantavaksi. — Tavallisin tapaus kurinpitotoimin rangaistuksen saaneen asiaa siirrettäessä tuomioistuimen käsiteltäväksi on, että kurinpitotoimin on rangaistu yksinkertaisella tai päävartioarestilla ja tuomioistuimessa tuomitaan vankeusrangaistus. Tällöin ei olisi

lain hengen mukaista, että molemmat nämä rangaistukset menisivät rinnan täytäntöön.

Tämän johdosta ehkä huomautetaan, että kurinpitotoimin määrätty rangaistus, jos se on yksinkertaista arestia, joutuessaan samalla kertaa täytäntöönpantavaksi oikeudessa tuomitun vankeusrangaistuksen kanssa sotaväen rikoslain 28a §:n mukaisesti, sen mukaan mitä on säädetty vapausrangaistuksen muuntamisesta ja yhteenlaskemisesta, vankeusrangaistukseksi muunnettuna lisätään siihen. En kuitenkaan arvele puheenaolevan lainkohdan olevan sovellettavan kurinpitotoimin määrättyihin arestirangaistuksiin, vaan ainoastaan niihin arestirangaistuksiin, jotka on oikeudessa tuomittu. Kuten tiedetään KKO on 14 päivänä huhtikuuta 1943 antamassaan ratkaisussa asettunut sille kannalle, ettei tuomioistuimen tule yhdistää kurinpitotoimin määrättyä arestirangaistusta niihin vapausrangaistuksiin, joita se tuomitsee. Tämä ei tosin vielä suoraan estä päättelemästä, ettei näitä kahdenlaisia rangaistuksia voitaisi yhdistää tai ainakin muunnettuina laskea yhteen täytäntöönpanoasteella.

Vapaus- ja sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annettujen asetusten sisältö osoittaa, ettei tarkoitus ole ollut, että lääninvankiloiden johtajat ryhtyisivät toimenpiteisiin kurinpitotoimiin määrättyjen rangaistusten yhdistämiseksi. Täytäntöönpanoasetukset tuntevat täytäntöönpanokelpoisina asiakirjoina ainoastaan alioikeuksien rangaistus- ja sakkoluetteloiden otteet sekä ylioikeuksien päätöksien jäljennökset, muttei minkäänlaisia kurinpitotoimin määrättyjen arestirangaistusten täytäntöönpanoasiakirjoja.

Näyttää tosin siltä, että rykmentin komentajan alipäällystään tai miehistöön kuuluvalla määräämää kurinpitorangeistusta, joka on ankarampi kuin minkä pataljoonan tai patteriston komentaja voi määrätä, ei saa panna täytäntöön ennenkuin se on päiväkäskyssä julkaistu. Siitä huolimatta tuskin päiväkäskyä voidaan pitää täytäntöönpanoasiakirjana, vaan täytäntöönpano aloitettaneen tavallisesti kirjallisen, ehkäpä suullisenkin käskyn nojalla. On nimenomaan säädetty, että upseeri tai virkamies voidaan suullisesti komentaa päävartioarestiin ja vasta jalestäpäin, täytäntöönpanon alettua, asiasta on annettava

kirjallinen määräys. Pataljoonan ja patteriston komentajalla ja heitä alemmilla kurinpitoesimiehillä on myöskin valta rangaista kurinpitotoimin suullisella määräyksellä, eikä SJS:ssä ole säädetty, että heidän määräämänsä rangaistukset olisi päiväkäskyssä julkaistava. Muuta kirjallista muistiinpanoa niistä vähäisemmistä rangaistuksista ei SJS:n mukaan tarvitse olla kuin rangaistuspäiväkirjaan tehtävä merkintä. Ei kuitenkaan ole säädetty, että tämä merkintä olisi tehtävä ennen täytäntöönpanon alkamista. Niinpä eivät sisäiset sotilaallisetkaan määräykset tunne erityistä kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanoasiakirjaa, vaan kurinpitotoimin määrätyn rangaistuksen täytäntöönpano on kokonaan esimiehen suullisen tai kirjallisen käskyn varassa. Käskystään esimies vastaa lain mukaan, ja täytäntöönpanoviranomainen, kun on kysymys arestirangaistuksesta, siis sotilaskivankilan eli päävartion päällikkö, on ilman vastuuta todellessaan sitä. Hänellä ei ole aihetta eikä oikeutta ottaa selville ennen täytäntöönpanon alkamista, onko rykmentin päällikön määräämä 30 vuorokauden arestirangaistus julkaistu päiväkäskyssä vai ei, mikä olisi hänen tehtävänsä, jos täytäntöönpano kuten siviilivankiloissa perustuisi määrättyihin täytäntöönpanoasiakirjoihin, joiden laillisuus täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen olisi tutkittava.

Kun siis asetusten mukaan lääninvankilan johtajalla ei ole tietoa kurinpitotoimin määrättyistä arestirangaistuksista — joukko-osaston komentajan hänelle kirjeellisesti tekemää ilmoitusta, että jollekulle sotilaalle on määrätty kurinpitotoimin arestirangaistus, tai komppanianpäällikön allekirjoittamaa rangaistuspäiväkirjanotetta hän ei ole velvollinen pitämään laillisena täytäntöönpanoasiakirjana, koskeivät asetukset sellaisia täytäntöönpanoasiakirjoja edellyttä, yhtä vähän kuin hänellä on velvollisuutta tai edes oikeutta totella sotilaallisen esimiehen käskyä — ei vankilan johtajalla myöskään ole mahdollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin kurinpitotoimin määrättyjen arestirangaistusten yhdistämiseksi tai yhteenlaskemiseksi.³

³ On huomattava, että päämajan oikeudenhoitotoimiston edellä mainittu oikeudenhoito-opas edellyttää vankilanjohtajan yksikön päällikön itsensä oikeaksi todistaman ja yksikön peitelukuleimalla varustetun rangaistuspäiväkirjanotteen nojalla voivan yhdistää ja laskea yhteen myöskin kurinpitotoimin määrättyjä rangaistuksia

Kumpaa näistä menettelyistä, yhdistämistä vai yhteenlaskemista nyt puheenaolevassa tapauksessa muuten olisi sovellettava? Yhdistäminen on toimitettava lain mukaan silloin, kun joku sen jälkeen kuin hänet on tuomittu rangaistukseen yhdestä tai useammasta rikoksesta on todettu syypääksi siihen, että hän ennenkuin rangaistus tuomittiin oli tehnyt toisiakin rikoksia. Tätä edellyttää käsiteltävänä olevassa tapauksessa ilmeisesti ei ole olemassa, sillä kysymys on vain yhdestä rikoksesta. Yhteenlaskettava rangaistukset taas on, jos tuomitun on kärsittävä useampia välittömästi tuomittuja vapausrangaistuksia, joita ei ole toisiinsa yhdistettävä, tai välittömästi tuomittuja vapausrangaistuksia ja sellaisia sakkojen muuntorangaistuksia, jotka joutuvat täytäntöönpantaviksi ennenkuin tuomittu on päässyt vankilasta vapaaksi, taikka useampien, rikoslain mukaan niinikään yhdistämättä jätettävien sakkojen muuntorangaistuksia. Kurinpitotoimin määrättyä rangaistusta ei voida sanoa tuomitukseksi, eikä siis lain sanamuodon mukaan yhteenlaskemisenkaan tule kysymykseen.

Eräs kolmaskin näkökohta puhuu sen puolesta, ettei kurinpitotoimin määrättyä rangaistusta ole täytäntöönpanoasteellakaan laskettava yhteen vankeusrangaistuksen kanssa. SRL:n 28a § nimittäin rinnastaa kokonaan rangaistusten yhdistämisen täytäntöönpanoasteella rangaistusten yhteenlaskemiseen. Jos kurinpitotoimin määrättyjä rangaistuksia ei tuomittaessa ole yhdistettävä, näyttää sen motiivin kannalta, mikä on johtanut päättelemään, ettei oikeudessa ole arestirangaistuksia yhdistettävä oikeudessa tuomittuihin, johdonmukai-

vankeusrangaistuksiin (sivu 55). Tämä tietysti seuraa siitä, että oppaan mukaan kurinpitorangeistus on menevä täytäntöön silloinkin, kun asia on ennen täytäntöönpanon päättymistä ratkaistu tuomioistuimessa. Muutoinhan erilaisia päärangaistuksia tulisi samasta rikoksesta täytäntöönpantaviksi. Tämä kanta ei näytä perustuvan asetuksiin. On huomattava, että sakkorangeistusten täytäntöönpanoasetukset (23. 4. 26 sekä uusi A 22. 12. 44) puhuvat (8 §) otteesta sakkoluettelosta, päätöksestä tai muusta asiakirjasta, jonka perusteella sakkopäätöksen täytäntöönpano on toimitettava, mutta vapausrangaistusta määräävän päätöksen täytäntöönpanosta annettu asetus (21. 12. 28, 9 §) sekä sen alkuperäisessä että A 22. 12. 44 muutetussa muodossa vain asetuksen 2 tai 3 §:ssä mainituista täytäntöönpanoasiakirjoista eli rangaistusluettelon otteesta ja ylioikeuden päätöksen jäljennöksestä täytäntöönpanoasiakirjoina.

selta, ettei niitä ole yhdistettävä myöskään tuomion jälkeen, kun ne täytäntöönpanoasteella sattuvat yhteen. Ja kun 28a §:n säännöksistä huolimatta kurinpitotoimin määrättyjä rangaistuksia ei täytäntöön-pantaessakaan yhdistetä, on luonnollista, ettei niitä myöskään lasketa yhteen.

Menen pitemmälle kuin että kurinpitotoimin määrätty rangaistus on jätettävä ottamatta huomioon sotatuomioistuimessa silloin, kun sen huomioonottaminen johtaisi sen säännön rikkomiseen, että vain yksi päärangaistus on samasta rikoksesta seuraava. Jos tuomioistuin tuomitsee lisää samanlaista järjestysrangaistusta kuin kurinpitotoimin on määrätty, esim. poistumiskieltoa, töiden suorittamista vuorotta, palveluksessa oloa vuorotta, yksinkertaista tai kovennettua arestia tai päävartioarestia, on kurinpitotoimin määrätty rangaistus tällöin jätettävä huomioonottamatta ja koko ansaitun rangaistuksen määrä päätöksessä mainittava. Tosin muilla mainitsemissani järjestysrangaistuksilla kuin arestirangaistuksilla ei ole paljon merkitystä puheenaolevassa suhteessa, sillä tuskinpa koskaan sattuu, että oikeus korottaisi muiden kuin arestirangaistusten kurinpitotoimin määrättyjä määriä saman rangaistuslaadun latituudin rajoissa, mutta arestirangaistuksen kohdalta asialla on vähän käytännöllistäkin merkitystä. Jos oikeus harkitessaan rikoksen ansainneen 30 vuorokautta yksinkertaista arestia, ottaen huomioon kurinpitotoimin määrättyt 15 vuorokautta, tuomitsisi 15 vuorokaudeksi yksinkertaiseen arestiin ja tämä rangaistus tulisi pantavaksi täytäntöön samalla kertaa kuin jokin vapausrangaistus, jäisi kurinpitotoimin määrätty arestirangaistuksen osa kärsittäväksi arestina ja vain toinen puoli ansaitusta rangaistuksesta muunnettaisiin vankeudeksi. Näin ollen on selvintä, että kurinpitotoimin annettu määräys rangaistuksesta aina, kun sitä ei ole pantu täytäntöön, jätetään huomioonottamatta. Tämä koskee myös sitä rangaistusta eli poistumiskieltoa, johon voidaan tuomita muiden rangaistusten ohella. Ellei sitä ole oikeuden päätöksessä mainittu rangaistusta määrättäessä se raukeaa. Korpraalinarvon menetystä, johon myöskin voidaan tuomita samalla kertaa kuin muihin järjestysrangaistuksiin, ei tässä katsannossa ole otettava huomioon, sillä ta-

vallisissa oloissa vain sama komentaja, joka määrää asian oikeuden käsiteltäväksi, voi julistaa sen menetetyksi.

Samalla tavoin on, jos oikeus harkitsee kurinpitotoimin määrätyn rangaistuksen riittävän rangaistukseksi syytteenalaisesta teosta, siihen rangaistukseen tuomittava ja käytettävä vapauttavaa sanontaa ainoastaan niissä tapauksissa, joissa rangaistus jo on kärsitty.

Mitä sitten tulee tuon määrätyn, mutta täytäntöönpanematta jääneen kurinpitorangaistuksen kohtaloon sen jälkeen kuin tuomioistuin on asiasta lausunut, ottamatta sitä lieventävänä asianhaarana huomioon, näyttää siltä kuin se olisi samassa asemassa kuin alemman kurinpitoesimiehen määräämä rangaistus silloin, kun ylempi esimies on määrännyt toisenlaatuisen ankaramman rangaistuksen, tai muu kurinpitorangaistus silloin, kun tuomioistuin on hylännyt syytteen teosta, mistä kurinpitorangaistus oli määrätty, muttei pantu täytäntöön. Tuollainen täytäntöönpanematta oleva kurinpitorangastus raukeaa itsestään, kurinpitoesimiehen tarvitsematta antaa siitä määräystä. Tuomioistuimen päätös ja vain tuomioistuimen päätös on pantava täytäntöön, mitä ennen päätöksen antamista on tapahtunut, sillä ei tuomioistuimen ratkaistua asian ole mitään merkitystä eikä vaikutusta, ellei ratkaisussa nimenomaan toisin määrätä.